

รายงาน
ผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน

โดย
สำนักจัดการความรู้และประเมินผล
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำนำ

ตามที่ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมฐานราก มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง และพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชน นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 จนถึงเดือนกันยายน 2555 สามารถส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศ จำนวนรวม 3,636 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 48.4 ของจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด มีจำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่จดทะเบียนจัดตั้งรวม 92,181 องค์กร

ดังนั้น เพื่อทบทวนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนทุกระดับในช่วงที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับกลไกขบวนองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้อง ได้สนับสนุนให้เกิดกระบวนการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน โดยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนมิถุนายน 2556 สามารถส่งเสริมให้เกิดการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลได้อย่างกว้างขวางเกินกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว และครอบคลุมทั้ง 77 จังหวัดทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลที่เกิดขึ้นจากการมีสภาองค์กรชุมชน ทั้งในด้านที่ดีและที่ยังเป็นข้อติดขัดที่ควรนำไปดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาในระยะต่อไป จากการทบทวนตนเอง และความความคิดเห็นของกรรมการและสมาชิกสภาองค์กรชุมชน หน่วยงาน/ภาคี ประชาชนทั่วไปในพื้นที่

รายงานผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประมวลผลจากการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนโดยภาพรวม ซึ่งสถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสภาองค์กรชุมชนตำบลและจังหวัด หน่วยงาน/ภาคี ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อร่วมกันส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพ ความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน ให้สามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ตามเจตนารมณ์ต่อไป

สำนักจัดการความรู้และประเมินผล

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สารบัญ

	หน้า
1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน	1
2. หลักการสำคัญในการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน	2
3. กระบวนการและขั้นตอนในการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน	2
4. ผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน	
4.1 ภาพรวมผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลและจังหวัด	3
4.2 ผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบล	5
4.3 ผลการทบทวนตนเองของขบวนสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด	9
4.4 บทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างสภาองค์กรชุมชนกับหน่วยงาน/ภาคี	13
4.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน	15
4.6 ข้อเสนอแนะ ทิศทาง แนวทางการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน	19

รายงานผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน

1. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน

ตามที่ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมฐานราก มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 จนถึงเดือนกันยายน 2555 สามารถส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนจำนวนรวม 3,636 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2555)

การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนส่วนใหญ่ได้ดำเนินงานครบ 4 ปีแล้ว สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชน จึงได้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนขึ้น เพื่อทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าสภาองค์กรชุมชนสามารถทำหน้าที่ตามภารกิจ และส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนมากน้อยเพียงใด มีเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคและการจัดการแก้ไขอย่างไรบ้าง เพื่อนำผลมาใช้ในการวางแผนทางการส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินงานในระยะต่อไป โดยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการทบทวนตนเอง และมีส่วนร่วมระหว่างขบวนการสภาองค์กรชุมชน ขบวนการองค์กรชุมชนอื่น หน่วยงาน ภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง อย่างกว้างขวางและครอบคลุมในทุกระดับ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินการ จำนวน 2,548 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งทั้งหมด เริ่มดำเนินงานนับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนมิถุนายน 2556 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ทบทวน วิเคราะห์ตนเอง ทั้งคุณภาพ กระบวนการ วิธีการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาในทุกระดับ
- 2) ศึกษาผลงาน ผลกระทบ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับพื้นที่และระดับนโยบายที่เกิดจากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน รวมถึงความสามารถในการรับรู้/การวิเคราะห์สถานการณ์ทางนโยบาย บริบทที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าทันสถานการณ์ เพื่อกำหนดทิศทางการจัดการตนเองในอนาคต
- 3) ศึกษาบทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างสภาองค์กรชุมชนกับองค์กรประกอบ กลไกและระบบที่เกี่ยวข้อง ทั้งชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน ภาคีที่เกี่ยวข้อง
- 4) วิเคราะห์เหตุปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการทำงานและการพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน ทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและยังเป็นข้อติดขัดในการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน
- 5) พัฒนาข้อเสนอแนะ/ความเห็นต่อทิศทางการสนับสนุนการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนในระยะต่อไป ทั้งข้อเสนอต่อขบวนการองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชน ข้อเสนอต่อหน่วยงาน ภาคีที่เกี่ยวข้อง

2. หลักการสำคัญในการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน

การทบทวนตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนในครั้งนี้ เป็นการติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลและขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด โดยเน้นการทบทวนตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทำให้สภาองค์กรชุมชนรู้สถานะความเข้มแข็งเกิดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ นำไปสู่การจัดปรับระบบกระบวนการทำงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลและจังหวัด รวมถึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน เนื่องจากในการดำเนินงานได้ให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือและสร้างการมีส่วนร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้อง การสร้างทีมงานที่มีองค์ประกอบที่หลากหลาย มีกระบวนการคืนข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้ และนำผลจากการทบทวนตนเองไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนตำบลและขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- เน้นการประเมินกันเองอย่างเป็นขบวนการทั่วประเทศ เพื่อดูว่าสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมาเป็นอย่างไร มีข้อดี ข้ออ่อนอย่างไร ทั้งขบวน วิธีการจัดการ องค์ประกอบ ความครอบคลุมทั่วถึง เป็นสภารูปแบบไหน เป็นสภาของชาวบ้านจริงหรือไม่
- เป็นการประเมินทั้งสภาองค์กรชุมชนและขบวนองค์กรชุมชนไปพร้อมกัน ผู้คนที่เกี่ยวข้องทั้งหลายทั้งประชาสังคม ท้องถิ่น สถาบันต่างๆ มีความเห็นอย่างไรกับสภาองค์กรชุมชน หากเราต้องการทำให้สภาองค์กรชุมชนเป็นเรื่องของทุกคน
- เป็นการประเมินเชิงขบวนไม่ใช่เชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยอาจมีทีมนักวิชาการจากภายนอกมาร่วมในกระบวนการ นำเนื้อหาหาวิเคราะห์ เพื่อออกแบบการพัฒนาคุณภาพเดินไปข้างหน้า
- เน้นจัดกระบวนการระดับพื้นที่ (ตำบล/จังหวัด) ดึงเนื้อหาจากข้างล่างขึ้นมาประมวลเป็นผลจากการประเมิน ให้เห็นผลการประเมินในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อนำเนื้อหาพัฒนาคุณภาพ สร้างพลังที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

3. กระบวนการและขั้นตอนในการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน

เพื่อให้การดำเนินการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จึงได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการทบทวนตนเอง เพื่อเป็นแนวทางให้สภาองค์กรชุมชนทั้งระดับตำบลและจังหวัด นำไปใช้ในกระบวนการทบทวนตนเอง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

การสร้างทีมทบทวนระดับตำบลและจังหวัด โดยมีองค์ประกอบจากหลายภาคส่วน จากผู้แทนขบวนการคุ้มครองชุมชนทั้งสภาองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนอื่น ภาควิชาการ/ภาคีประชาสังคม รวมถึงมีนักวิชาการเข้าร่วม

ขั้นตอนที่ 2

จัดเวทีทำความเข้าใจร่วมระหว่างทีมทบทวนตนเอง ทั้งความเป็นมาและความสำคัญของการทบทวนตนเอง เครื่องมือต่างๆ บางจังหวัด ได้เชิญแกนนำจากแต่ละตำบลมาเข้าร่วมเพื่อทำความเข้าใจเรื่องการทบทวนตนเองไปพร้อมกัน รวมถึงร่วมกันออกแบบเรื่องการจัดทีม วิธีการทบทวนตนเอง กำหนดช่วงเวลาในการทบทวนตนเอง

ขั้นตอนที่ 3

ให้แต่ละตำบลทำการทบทวนตนเองในพื้นที่ตามแผนงานที่วางไว้ โดยในระหว่างที่ตำบลดำเนินการ ทีมกลางของจังหวัด/โซน/อำเภอ เข้าร่วมหนุนเสริม/เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนของคนในพื้นที่ รวมถึงอาจมีทีมอาจารย์หรือนักศึกษาหรือกองเลขาจังหวัด ช่วยในการบันทึก ประมวลผลการทบทวนตนเอง

ขั้นตอนที่ 4

จัดกระบวนการประเมินตนเองระดับจังหวัด รวมถึงสอบถามความเห็นจากหน่วยงานภาคี

ขั้นตอนที่ 5

นำเสนอข้อมูลและผลจากการทบทวนตนเองระดับตำบล ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ก่อนจะประมวลสรุปเป็นภาพรวมของการทบทวนตนเองระดับจังหวัด รวมถึงนำเสนอผลการทบทวนตนเองระดับจังหวัด เพื่อให้แต่ละตำบลได้รับทราบผลจากการทบทวนตนเองระดับจังหวัดด้วย

ขั้นตอนที่ 6

จัดเวทีนำเสนอข้อมูล ผลจากการทบทวนตนเองในระดับตำบลและจังหวัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ สังเคราะห์บทเรียนกระบวนการ วิธีการ บทเรียนและข้อค้นพบต่างๆในระดับภาค รวมถึงนำผลจากการทบทวนตนเอง มากำหนดทิศทาง แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน

4. ผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบลและจังหวัด

4.1 ภาพรวมผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลและจังหวัด

การทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบลและจังหวัดในครั้งนี้ ได้กำหนดเป้าหมายสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จะดำเนินการทบทวนจำนวนทั้งสิ้น 2,548 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้ว ณ เดือนกันยายน 2555 ซึ่งมีจำนวน 3,636 แห่ง แต่ในทางปฏิบัติได้มีการจัดกระบวนการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบลรวมทั้งสิ้น 2,909 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80.0 ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้ง เป้าหมายการทบทวน และจำนวนสภาองค์กรชุมชนที่มีการทบทวนตนเอง

ภาค	จำนวนสภาองค์กรชุมชน		
	จำนวนสภาที่จัดตั้ง	เป้าหมายการทบทวน	จำนวนสภาที่มีการทบทวน
1. ภาคตะวันออก	328	228	242
2. ภาคกรุงเทพและปริมณฑล	137	97	123
3. ภาคกลาง	479	335	382
4. ภาคตะวันตก	261	182	192
5. ภาคเหนือบน	302	212	302
6. ภาคเหนือล่าง	260	182	192
7. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	445	312	384
8. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	343	241	242
9. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้	472	331	420
10. ภาคใต้บน	270	190	202
11. ภาคใต้ล่าง	339	238	221
รวมทั้งสิ้น	3,636	2,458	2,909

สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในกระบวนการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนทั้งระดับตำบลและจังหวัดในครั้งนี้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น **56,029** คน โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในกระบวนการทบทวนตนเองมากที่สุด คือร้อยละ 57.23 เป็นสมาชิกจากตัวแทนกลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย คิดเป็น ร้อยละ 16.15 เป็นประชาชนทั่วไป ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล/จังหวัด มีจำนวนผู้เข้าร่วมน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 5.50 ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกระบวนการทบทวนสภาองค์กรชุมชนตำบลและจังหวัด

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกจากตัวแทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่าย	32,066	57.23
2. สมาชิกจากผู้ทรงคุณวุฒิ	3,748	6.68
3. ที่ปรึกษา/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3,230	5.76
4. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน	4,906	8.75
5. ผู้บริหาร และสมาชิก อบต./อบจ.	3,030	5.50
6. ประชาชนทั่วไป	9,049	16.15
รวมทั้งสิ้น	56,029	100

ส่วนการประเมินความพึงพอใจ พบว่ามีผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจระดับต่ำลงจำนวน 40,475 ชุด และตอบแบบประเมินความพึงพอใจระดับจังหวัด จำนวน 2,227 ชุด นอกจากนี้ ยังมีผู้แทนหน่วยงาน/ภาคี ร่วมให้ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนระดับตำบลตามแนวคำถามประกอบการ สัมภาษณ์ จำนวน 5,500 คน และระดับจังหวัดจำนวน 226 คน

4.2 ผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบล

จากการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบล ในเรื่องการรับรู้/รู้จักสภาองค์กรชุมชน พบว่า ผู้เข้าร่วมกระบวนการทบทวนส่วนใหญ่ร้อยละ 48 รู้จักสภาองค์กรชุมชนเป็นอย่างดีจากการที่ได้มีโอกาสเข้าร่วม ประชุมทุกครั้งอย่างต่อเนื่อง รองลงมาร้อยละ 22 รู้จักสภาองค์กรชุมชนตำบล แต่อาจไม่สามารถเข้าร่วมการประชุม ได้อย่างต่อเนื่อง และร้อยละ 20 รับรู้เรื่องสภาองค์กรชุมชนตำบลจากช่องทางอื่นๆ เช่น การประชุมหมู่บ้าน กลุ่ม/ องค์กรชุมชนต่างๆ วิทยุชุมชน ฯลฯ และมีเพียงร้อยละ 10 ที่ยังไม่รู้จักว่าสภาองค์กรชุมชนทำอะไร

สำหรับเหตุผลซึ่งเป็นที่มาในการร่วมตัวจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จากการประมวลผลการทบทวน ตนเอง สามารถสรุปเหตุผลในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้ดังนี้

1) เพื่อให้องค์กรชุมชนมีสถานะได้รับการยอมรับ มีกฎหมายรองรับ และได้รับการยอมรับและการ สนับสนุนจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ดังนั้น การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนจึงมีเหตุปัจจัยส่วนหนึ่งมาจาก การมี พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกฎหมายที่รับรองสถานะขององค์กรชุมชน

2) เพื่อประสานเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีการพัฒนาในท้องถิ่น จัดระบบความสัมพันธ์ระหว่าง คน กลุ่มองค์กรชุมชน และหน่วยงานภาคีการพัฒนาในท้องถิ่น โดยให้มีพื้นที่กลางที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม องค์กรชุมชนประเภทต่างๆที่มีอยู่ในตำบล มารวมพลังการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดการ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในตำบล

3) เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชนระดับตำบล โดยการจัดระบบการทำงาน อาทิ การจัดโครงสร้าง การแบ่งบทบาทหน้าที่ การจัดทำฐานข้อมูล การจัดทำแผนงานและงบประมาณการประสาน หน่วยงานภาคีการพัฒนาในท้องถิ่น การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การสร้างความรู้ ความเข้าใจและการพัฒนาสมาชิก และการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ/ผู้นำ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

4) เพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาภายในตำบล เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของคน ในตำบล นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและสามารถจัดการตนเองได้ เช่น การจัดสวัสดิการชุมชน การ แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน (ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุและสภาพแวดล้อม)

5) เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยฐานราก เกิดการปรึกษาหารือ การรับฟังความเห็นของคนในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมและเสนอปัญหาความต้องการของประชาชน ร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเอง และการมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการต่างๆ และนโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

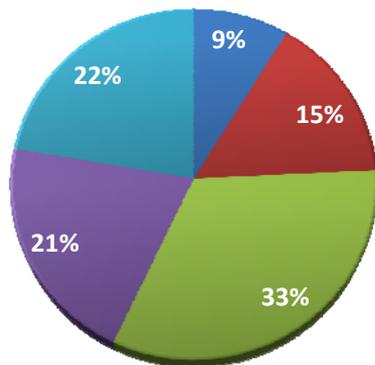
6) เพื่อสร้างกลไกประสานเชื่อมโยงแผนงานและงบประมาณ ความรู้ ทุนและทรัพยากรด้าน ต่างๆ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นสร้างโอกาสในการเข้าถึงงบประมาณแหล่งเงินทุน การสนับสนุนกิจกรรม ของชุมชน

7) **เพื่อจัดระบบงานและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายใน** สนับสนุนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้แก่ การประสานงาน จัดระบบข้อมูล ระบบเอกสาร การบันทึกการประชุม การเงิน บัญชี การจัดทำแผนการดำเนินงาน การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน

เมื่อจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้ว จากรายงานผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบล สามารถประมวลสิ่งที่สภาองค์กรชุมชนดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา ออกเป็น 5 ภารกิจ ได้แก่ 1) การจัดระบบงานพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชน 2) การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ 3) การสร้างพื้นที่กลางเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของคนในตำบล 4) การประสานเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีพัฒนาท้องถิ่น และ 5) การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) **การจัดระบบงานพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชน** การทำกิจกรรมพื้นฐาน : การจัดระบบการบริหารจัดการของสภาองค์กรชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้วทำกิจกรรมพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การจัดตั้งกลุ่ม องค์กร ที่สมัครเป็นสมาชิกสภาฯ แต่ละตำบล การจัดประชุมคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบล อย่างน้อยปีละ 2-4 ครั้ง การเสนอรายชื่อคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชนสู่การเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด การปรับโครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการ และการจัดระบบบริหารจัดการให้เหมาะสม การจัดทำฐานข้อมูลของสภาองค์กรชุมชน
- 2) **การพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน** พบว่าวิธีการในการพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชนตำบล คือการพัฒนาศักยภาพของแกนนำสภาฯ โดยการอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนกับสภาองค์กรชุมชนที่มีรูปธรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกันของคณะกรรมการสภาฯ
- 3) **การสร้างพื้นที่กลางเพื่อการเรียนรู้** โดยการจัดเวทีปรึกษาหารือของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลวิเคราะห์ปัญหาชุมชนเพื่อแสวงหาประเด็นงานอื่นๆที่เหมาะสมสอดคล้องในการทำงานของสภาฯกับชุมชนท้องถิ่นต่อไป รวมทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านสังคมภายในพื้นที่เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด และสังคมที่เสื่อมโทรม
- 4) **การประสานเชื่อมโยงงานกับภาคีพัฒนา หน่วยงานท้องถิ่น** พบว่า สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้วมีแนวทางในการประสานงานกับหน่วยงานภาคีเพื่อการบูรณาการแผนงาน และงบประมาณคือประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจถึงบทบาท ภารกิจหน้าที่สภาฯร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 5) **การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน** พบว่า มีสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้ว โดยเฉพาะตำบลที่ขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมีส่วนร่วมในการส่งเสริมจัดตั้งทำให้มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับการขยายฐานงานพัฒนาในชุมชนท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น สภาองค์กรชุมชน ขยายฐานงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้เต็มทั้งตำบลและยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้ระดับโซน การพัฒนาและยกระดับกองทุนเพื่อการป้องกัน พื้นฟูภัยพิบัติระดับตำบล และการขยายผลการทำงานสู่ประเด็นการแก้ไขปัญหาด้านน้ำภายในตำบล

หากพิจารณาถึงสิ่งที่สภาองค์กรชุมชนตำบลได้ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา กับการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคนและชุมชนท้องถิ่น จากผลการจัดกระบวนการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบล พบว่า ความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อตนเองจากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลคือ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน ทำให้ตนเองและคนในตำบลมีการพูดคุย ปรึกษาหารือกันมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 33 รองลงมาคือ สภาองค์กรชุมชนฯ ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาร่วมกันของคนในตำบลมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 22 ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตำบล ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 33 เห็นว่าการมีสภาองค์กรชุมชนตำบลทำให้มีเวทีปรึกษาหารือกันมากขึ้น รองมาร้อยละ 23 เห็นว่าสภาองค์กรชุมชนตำบล ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกลุ่ม/เครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่มากขึ้น

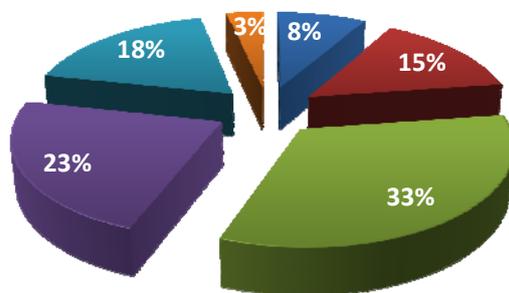

แหล่งที่มา : แบบประเมินความพึงพอใจระดับตำบลจำนวน 40,475คน

สภาทำให้เกิดผลดี/การเปลี่ยนแปลงกับตนเอง

- ไม่มีผล/เหมือนเดิม
- ไม่แน่ใจ/ต้องรอดู
- ทำให้ตนเองและคนในตำบลคุยกันมากขึ้น
- ทำให้รู้จักกลุ่ม/เครือข่ายในตำบลมากขึ้น
- ทำให้ร่วมกับปัญหา/พัฒนาร่วมกันมากขึ้น

สภา ช่วยแก้ไขปัญหา/ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตำบล

แหล่งที่มา : แบบประเมินความพึงพอใจระดับตำบลจำนวน 36,701คน

- ไม่เห็นการพัฒนา/การเปลี่ยนแปลง
- ไม่แน่ใจ/ต้องรอดู
- ทำให้ตำบลมีเวทีปรึกษาหารือ
- ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกลุ่ม/เครือข่ายต่างๆ
- ทำให้เกิดการเชื่อมโยงท้องถิ่น ทั้งที่ หน่วยงาน
- ทำให้เกิดความขัดแย้ง แยกส่วนการทำงาน

ไม่เพียงแต่ผลการการเปลี่ยนแปลงต่อคนและชุมชนท้องถิ่นดังกล่าว จากการทบทวนตนเองยังพบว่าสภาองค์กรชุมชนตำบล ยังได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ กล่าวคือ

- 1) คน และผู้นำในชุมชนเกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย มีการปรึกษาหารือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็น สร้างคนทำงาน/แกนนำรุ่นใหม่ ที่มีจิตสาธารณะ คิดถึงส่วนรวมของชุมชนมากขึ้น ได้รับการยอมรับจากคนในตำบล นอกจากนี้ ยังเกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนในด้านการประสานงาน การทำแผนชุมชน
- 2) เกิดการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรต่างๆในตำบล เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่ม/เครือข่ายต่างๆในตำบลกลุ่มองค์กรภายในชุมชนมีการปรึกษาหารือปัญหาของชุมชนโดย ใช้เวทีสภาฯ เป็นพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการจัดทำระบบข้อมูลและการจัดทำแผนพัฒนา กลุ่ม องค์กรชุมชนใน

ตำบล เกิดการวางแผนการพัฒนาตำบลร่วมกัน เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้มีความร่วมมือขององค์กรชุมชนในตำบล และการจัดเก็บข้อมูลกลุ่ม องค์กรชุมชนในตำบล และการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เกิดขึ้นในตำบลโดยการมีส่วนร่วมของคนในตำบล

- 3) ทำให้ชุมชนได้รับการยอมรับ ยกย่องการทำงานภาคประชาชนจากผู้รับการพัฒนาเป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาตนเอง การจัดระบบข้อมูลชุมชน และการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชิงรุกโดยคนในชุมชนกล้าคิด กล้าทำ มีความตื่นตัวทางการเมือง โดยเฉพาะเกิดเวทีพลังชุมชน มีพื้นที่สาธารณะในการทำงานร่วมกันของคนในตำบล และการทำแผนชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมีการประสานการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในชุมชน และมีเวทีปรึกษาหารือหาแนวทางการแก้ไขปัญหา/งานพัฒนาด้านต่างๆในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ทางด้านทรัพยากร/เกษตร ด้านการจัดการทุน ด้านที่ดิน ส่งเสริม สนับสนุน ฟื้นฟูทรัพยากร วัฒนธรรมประเพณี นอกจากนี้ ยังมีการเชื่อมโยงบูรณาการแผนชุมชนเชื่อมโยงกับแผนงานของเครือข่ายภาคีพัฒนา เกิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ทั้งทางด้านการศึกษา วัฒนธรรมชุมชน การพัฒนาอาชีพ รายได้ของคนในตำบล การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติในตำบล และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- 4) เกิดกลไกที่ทำหน้าที่ในการประสานงาน เชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านต่างๆ กับ อปท. หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และปัญหาความต้องการของชุมชนได้รับการนำเสนอต่อที่ประชุมสภาฯและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ภาคประชาชนมีการหาแนวทางการนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเข้าบรรจุสู่แผนของเครือข่ายภาคีพัฒนาท้องถิ่น และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับ อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว จากแบบประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 40,465 ชุด พบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับ“พอใช้” โดยความพึงพอใจในบทบาทของการเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องมีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุดร้อยละ 40 รองลงมาร้อยละ 38 คือการร่วมจัดทำข้อมูล วางแผน ประสานแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล

งาน/ บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล	ผลการประเมินความพึงพอใจ (ร้อยละ)			
	ทำได้ดี	พอใช้	ยังไม่พอใจ	ไม่ทราบ/ ไม่มีความเห็น
1. การเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	12,246 (40)	13,204 (43)	3,993 (13)	1,472 (5)
2. การเชื่อมโยงการทำงาน และการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรต่างๆในตำบล	10,485 (35)	13,988 (46)	4,218 (14)	1,538 (5)
3. การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการ ดูแลรักษา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม	12,343 (35)	14,176 (40)	6,237 (18)	2,360 (7)

งาน/ บทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล	ผลการประเมินความพึงพอใจ (ร้อยละ)			
	ทำได้ดี	พอใช้	ยังไม่พอใจ	ไม่ทราบ/ ไม่มีความเห็น
4. การส่งเสริมให้กลุ่มดูแล พื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรม	11,604 (36)	12,394 (38)	6,254 (18)	2,254 (7)
5. การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้ อปท. นำไปทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	12,053 (34)	14,070 (40)	6,454 (18)	2,552 (7)
6. การจัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นต่อโครงการที่กระทบต่อชุมชน	12,700 (36)	14,455 (41)	6,065 (17)	1,866 (5)
7. การร่วมจัดทำข้อมูล วางแผน ประสานแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	13,467 (38)	14,042 (39)	5,692 (16)	2,588 (7)
8. การประสานการทำงานร่วมกันของชุมชนท้องถิ่นท้องที่	12,518 (36)	14,381 (41)	5,769 (17)	1,992 (6)
9. การประสานหน่วยงานภาคีมาร่วมกันสนับสนุนงานพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก	12,012 (36)	13,112 (39)	6,133 (18)	2,489 (7)
10. การสื่อสาร สร้างความเข้าใจ และรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้คนในตำบลได้รับรู้	12,866 (37)	13,178 (38)	6,122 (18)	2,259 (7)

4.3 ผลการทบทวนตนเองของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด

จากการทบทวนตนเองของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ในเรื่องการรับรู้/รู้จักงานสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดพบว่าผู้เข้าร่วมกระบวนการทบทวนส่วนใหญ่ร้อยละ 53 รู้จักงานสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดจากการเข้าร่วมการประชุมสม่ำเสมอ รองลงมาร้อยละ 27 รู้จักจากการเข้าร่วมการประชุมในระดับจังหวัดเป็นบางครั้ง และร้อยละ 11 รับรู้เรื่องสภาองค์กรชุมชนจากช่องทางอื่นๆ เช่น การประชุมหมู่บ้าน กลุ่ม/องค์กรชุมชนต่างๆ วิทยุ สื่อ ฯลฯ และมีเพียงร้อยละ 9 ที่ยังไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชน

สำหรับการทบทวนตนเองของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด พบว่าหลังจากที่มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลและมีการเชื่อมโยงเป็นขบวนสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดแล้ว ได้มีการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่สำคัญ ในด้านต่างๆ ดังนี้

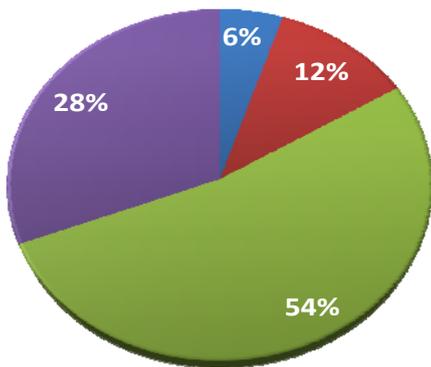
- 1) การส่งเสริมการจัดตั้ง และรับรองการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ด้วยการค้นหาพื้นที่รูปธรรมที่มีการขับเคลื่อนงานพัฒนาตามประเด็นงานพัฒนาต่างๆ รวมถึงพื้นที่ที่มีความพร้อม/ความสนใจในการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน จากนั้น จึงได้ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ บทบาทภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล ก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องการจัดทำเอกสาร และรับรองการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลตามขั้นตอนต่อไป
- 2) การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบล ด้วยการส่งเสริมความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพแกนนำ/คนทำงาน และสมาชิกสภาองค์กรชุมชน หนุนเสริมการจัดระบบการบริหารจัดการของสภาองค์กรชุมชนตำบล เช่น ระบบการประชุม การรายงาน ฯลฯ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามบทบาทภารกิจที่กำหนดได้

- 3) การเชื่อมโยงแผนการพัฒนา และจัดทำข้อเสนอจากสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นการรวบรวมแผนการพัฒนาจากสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาคชุมชนจังหวัด รวมถึงประมวลประเด็นปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเสนอต่อหน่วยงาน ภาคี และที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล
- 4) การจัดระบบการทำงานร่วมกันในจังหวัด เช่น การจัดระบบโซน/อำเภอ เพื่อร่วมออกแบบ วางแผนการขับเคลื่อนงาน การเชื่อมโยงการทำงานร่วมระหว่างสภาองค์กรชุมชนในแต่ละระดับ กำหนดกติกาในการทำงานร่วมกัน
- 5) การหนุนเสริมการพัฒนาพื้นที่รูปธรรม เพื่อให้สภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งขึ้น สามารถทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรชุมชน คนในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงาน/ภาคีต่างๆ เข้าร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ
- 6) การประสานเครือข่ายขององค์กรชุมชน หน่วยงาน ภาคี ท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อเข้าร่วมหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง

นอกเหนือจากการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจดังกล่าว ขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ยังได้ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหนุนเสริมการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของสภาองค์กรชุมชน ทั้งการพัฒนาศักยภาพคนทำงานสภาองค์กรชุมชน ส่งเสริมการขยายผลการเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรชุมชนเพื่อจัดตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล ส่งเสริมการจัดทำแผนการพัฒนาที่เชื่อมโยงจากปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ หนุนเสริมการจัดระบบการบริหารจัดการของสภาองค์กรชุมชนตำบล เชื่อมโยงสภาองค์กรชุมชนตำบลกับประเด็นงานพัฒนาต่างๆในพื้นที่ รวมถึงหนุนเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ

ส่วนผลการทบทวนตนเอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องบทบาทของขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดกับการสร้างการเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการดำเนินงานของขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ทำให้ตนเองสามารถเชื่อมประสานการทำงานกับเครือข่ายองค์กรชุมชนและงานพัฒนาต่างๆในจังหวัดได้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมาร้อยละ 28 คือทำให้ภาคประชาชนสามารถการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคต่างๆได้กว้างขวางขึ้น ด้านการเปลี่ยนแปลงต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัด ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสภาองค์กรชุมชนจังหวัดทำงานพัฒนาชุมชนในจังหวัดมีความเด่นชัดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 34 นอกจากนี้ ยังทำให้สถานการณ์ทำงานโดยชุมชนในจังหวัดเป็นที่ยอมรับมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 30

แผนภาพแสดงความเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาองค์กรชุมชนจังหวัด

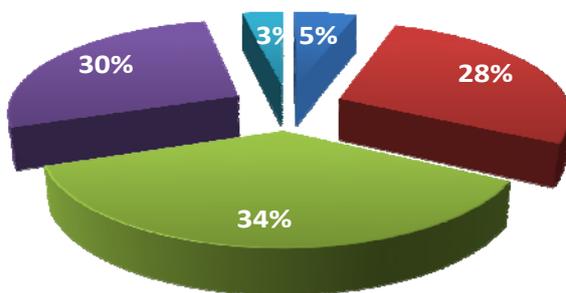

ขบวนการสภาฯทำให้เกิดผลดี/การเปลี่ยนแปลงกับตนเอง

- ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง/เหมือนเดิม
- ไม่แน่ใจ/ต้องรอดู
- ทำให้ได้เชื่อมประสานการทำงานกับเครือข่ายองค์กรชุมชน/งานพัฒนาต่างๆ
- สามารถประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงาน/ภาคีต่างๆกว้างขวางขึ้น

แหล่งที่มา : แบบประเมินความพึงพอใจระดับจังหวัดจำนวน 2,160 คน

ขบวนการสภาฯ ช่วยแก้ไขปัญหา/ทำให้เกิดการพัฒนาในจังหวัด

- ไม่เห็นการพัฒนา/การเปลี่ยนแปลง
- ไม่แน่ใจ/ต้องรอดู
- ทำให้งานพัฒนาภาคชุมชนในจังหวัดเด่นชัด/เกิดผลมากขึ้น
- ทำให้สถานการณ์พัฒนาโดยชุมชนในจังหวัดเป็นที่ยอมรับมากขึ้น
- ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง/แยกส่วนการทำงานมากขึ้น

แหล่งที่มา : แบบประเมินความพึงพอใจระดับจังหวัดจำนวน 2,517 คน

ในส่วนของผลการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ จากการทบทวนตนเอง พบว่าขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกล่าวคือ

- 1) ทำให้เกิดความตื่นตัวของประชาชน จากการมี พรบ.รองรับ ทำให้การทำงานขององค์กรชุมชนได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้แกนนำมีศักยภาพในการเพื่อหนุนเสริมการปฏิบัติการพื้นที่ และเกิดการเปลี่ยนความคิดจาก“ผู้รอรับ” เป็นผู้แก้ปัญหาหรือเป็นผู้พัฒนา
- 2) เกิดพื้นที่กลางในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด เป็นการเชื่อมโยงสภาองค์กรชุมชนกับงานพัฒนาด้านอื่นๆในพื้นที่ เช่น งานสวัสดิการชุมชน องค์กรการเงินชุมชน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาที่ดินที่ทำกิน งานสภาเด็กและเยาวชน การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน ฯลฯ ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันของตัวแทนองค์กรชุมชนที่มีความหลากหลาย และมี “พื้นที่กลางในการทำงานร่วมกันระดับจังหวัด” ในการส่งเสริมจัดตั้งและการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาระบบข้อมูล การจัดทำแผนชุมชน เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันของสภาองค์กรชุมชนจังหวัด
- 3) เกิดรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยการใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกันของคนในตำบลและจังหวัด โดยมีกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาซึ่งมาจากสภาองค์กรชุมชนตำบลมีเวทีการประชุมเชื่อมโยงปัญหา เชื่อมโยงการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้งานพัฒนาชุมชนระหว่างพื้นที่

- 4) เกิดการประสานเชื่อมโยงภาคีพัฒนาและสร้างระบบความสัมพันธ์ใหม่การทำงานร่วมกัน ระหว่างขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ขบวนองค์กรชุมชนในจังหวัด และหน่วยงานภาคีพัฒนา โดยใช้สถานะทางกฎหมายของสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนงานพัฒนา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและวางแผนการพัฒนาจังหวัดร่วมกัน เช่น การเป็นผู้แทนในกรรมการจังหวัดบูรณาการ การยับยั้งโครงการที่มีผลกระทบ เป็นต้น

สำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 2,227 ชุด พบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับ“พอใจ” โดยความพึงพอใจในบทบาทของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดในการหนุนช่วย การจัดตั้งและการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนมีคะแนนความพึงพอใจในระดับ “ทำได้ดี” มากที่สุดมีคะแนนรวมร้อยละ 45 รองลงมาร้อยละ 44 คือการประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาในด้านต่างๆในจังหวัด เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนงานร่วมกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด

งาน/ บทบาทของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด	ผลการประเมินความพึงพอใจ (ร้อยละ)			
	ทำได้ดี	พอใจ	ยังไม่พอใจ	ไม่ทราบ/ ไม่มีความเห็น
1. การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	730 (38)	822 (43)	297 (15)	78 (4)
2. การจัดทำข้อมูล พัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานของภาคประชาชนในจังหวัด	648 (34)	831 (44)	336 (18)	82 (4)
3. การนำข้อมูล ปัญหา แผนพัฒนาภาคประชาชนเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด	622 (34)	657 (36)	452 (25)	81 (4)
4. การส่งตัวแทนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดไปเป็น ทำหน้าที่ในคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดบูรณาการ	629 (34)	686 (37)	435 (23)	109 (6)
5. การนำเสนอข้อมูล ปัญหา แผนพัฒนาภาคประชาชนต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด	623 (34)	691 (38)	424 (23)	95 (5)
6. การประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาในด้านต่างๆในจังหวัด เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนงานร่วมกัน	810 (44)	718 (39)	251 (14)	54 (3)
7. การหนุนช่วย การจัดตั้งและการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน	800 (45)	718 (40)	242 (13)	36 (2)
8. การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางการแก้ไขปัญหาเสนอต่อที่ประชุมระดับชาติ	612 (34)	723 (40)	360 (20)	121 (7)
9. การประสานเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนงานพัฒนาตามแนวทาง แผนงานของภาคชุมชน	665 (37)	770 (43)	305 (17)	56 (3)
10. การสื่อสาร สร้างความเข้าใจ รายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณะ	569 (32)	782 (44)	370 (21)	56 (3)

4.4. บทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างสภาองค์กรชุมชนกับหน่วยงาน/ภาคี

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหน่วยงาน/ภาคีระดับตำบล จำนวน 5,500 คน ส่วนใหญ่เห็นว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลทำให้เกิดการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรชุมชนในตำบล เป็นพลังในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่กลุ่ม องค์กรชุมชนได้ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่นอย่าง สอดคล้องกับความต้องการ ทรัพยากรและทุนในชุมชน ส่งผลให้เกิดประโยชน์และการพัฒนาในด้านต่างๆ กล่าวคือ

- 1) **เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยชุมชน** การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเกิดเป็นองค์กรของชุมชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาของคนในตำบล เป็นการสร้างประชาธิปไตยชุมชนทำให้คนได้เรียนรู้ สิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
- 2) **เกิดกลไกการประสานเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีท้องถิ่น** สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกในการประสานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีการพัฒนาในท้องถิ่นทั้งด้านแผนงานและงบประมาณ การจัดการความรู้และองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนจัดทำ ข้อเสนอการพัฒนาตนเองของชุมชนทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย
- 3) **เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน** ทำให้คนในพื้นที่รู้จักคิด วิเคราะห์ด้วยเหตุผล ใช้ความรู้ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- 4) **เกิดเวทีกลางในพื้นที่ระดับตำบลที่ทำหน้าที่ในการรับฟังความคิดเห็น สภาพปัญหา ความต้องการ และแผนงานของชุมชนท้องถิ่น** โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลจะทำหน้าที่เป็นเวทีในการ ปรึกษาหารือสถานการณ์/สภาพปัญหาของชุมชนและเกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการ สสำรวจข้อมูลชุมชนและจัดทำข้อเสนอในการพัฒนาชุมชน/ตำบล
- 5) **เกิดแผนชุมชนจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน/ท้องถิ่น** มีกระบวนการจัดระบบข้อมูล การ วิเคราะห์ปัญหาชุมชน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอันนำไปสู่การคิด การตัดสินใจอย่างเป็น อิสระบนฐานความรู้ และข้อมูล ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการกำหนด แผนพัฒนาตนเอง
- 6) **เกิดการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น** ที่สอดคล้องกับการพัฒนาชีวิต องค์ความรู้ และภูมิ ปัญญาของคนในชุมชน สภาองค์กรชุมชนจึงทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาเร่งด่วน/เฉพาะหน้า เช่น การจัดการที่ดินแนวใหม่ การฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนและ ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น
- 7) **เกิดการพัฒนาคอนาภาพชีวิตของคนในตำบลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น** สอดคล้องกับความต้องการ และการใช้ทรัพยากรชุมชนอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ
- 8) **เกิดการลดปัญหาความขัดแย้งที่มีอยู่ในชุมชน/พื้นที่** การเกิดเวทีกลางในการปรึกษาหารือและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชนและ ระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาคีการพัฒนาในท้องถิ่น

ส่วนการประมวลผลจากการสัมภาษณ์หน่วยงาน/ภาคีที่เกี่ยวข้องกับขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัด จำนวน 226 คน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ทำให้เกิดผลการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่

- 1) ทำให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ ในจังหวัด
- 2) เป็นพี่เลี้ยงให้สภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาคุณภาพและความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนตำบล
- 3) สามารถประสาน/เชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงาน/ภาคีที่หลากหลาย
- 4) สามารถนำเสนอปัญหา นโยบาย/แผนการพัฒนาต่อหน่วยงานราชการในจังหวัด ขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัด สามารถร่วมมือกับขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัด/ประเด็นงานพัฒนาอื่น ๆ และภาคีในจังหวัดขับเคลื่อนประเด็นงาน รวมถึงจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย
- 5) เกิดการยกระดับ/ต่อยอดงานพัฒนาภาคประชาชนที่ทำอยู่เดิม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม หน่วยงาน/ภาคีได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สภาองค์กรชุมชนตำบลควรปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพของผู้นำ/คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการเชื่อมโยงเครือข่าย/กลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งตำบล และการประสานหน่วยงานภาคีการพัฒนาในท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของสภาฯ สามารถอธิบายประโยชน์ ความสำคัญ และกระบวนการทำงานของสภาองค์กรชุมชนได้ เข้าใจโครงสร้างการทำงาน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ กระบวนการ ขั้นตอนทำงานและสามารถจัดการประชุมที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับฟังความเห็นจากชุมชน การจัดทำแผนชุมชน และเทคนิคการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีการพัฒนา
- 2) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยเฉพาะการจัดระบบการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดแนวทางกติการะเบียบที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน การจัดทำระบบเอกสาร การพัฒนาระบบข้อมูล การจัดทำแผนชุมชน การจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน การจัดการงบประมาณให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การติดตามประเมินผล เป็นต้น
- 3) การเชื่อมโยงกลุ่ม เครือข่ายองค์กรต่างๆ ในตำบลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบล และพัฒนาคุณภาพความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนร่วมกัน โดยใช้ประเด็นปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงให้สมาชิกมาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดสวัสดิการชุมชน การแก้ไขปัญหาหนี้สิน การจัดการทรัพยากรชุมชน เป็นต้น
- 4) การสร้างกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของสภาองค์กรชุมชน เช่น การแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่เกิดขึ้นในชุมชน อย่างเช่นปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับชุมชน การจัดการขยะ ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การเสริมสร้างอาชีพและรายได้ เป็นต้น
- 5) การประสานหน่วยงานภาคีพัฒนาในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง หาแนวทางในการประสานงาน การบูรณาการแผนงานชุมชนกับหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การเข้าร่วมประชุม

กับหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง การเข้าร่วมเป็นคณะทำงานด้านต่างๆกับหน่วยงาน และการขยายความร่วมมือกับหน่วยงานที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โรงเรียน วัด รวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจที่สนับสนุนการทำกิจกรรมของประชาชน

- 6) การสื่อสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยการรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนให้สมาชิกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบสื่อชุมชน วิทยูทูป การประชาสัมพันธ์โดยคณะกรรมการ และการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่สภาองค์กรชุมชนจัดขึ้น

4.5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน

จากการประมวลภาพรวมผลการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนตำบลพบว่า สิ่งที่สภาองค์กรชุมชนตำบลดำเนินการแล้วเกิดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมคือ สภาองค์กรชุมชนตำบลทำให้คนในตำบลมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันมากขึ้น เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรชุมชนในตำบล มีพื้นที่กลางในการทำงานร่วมกัน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาร่วมกันของคนในตำบลมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดการประสานความร่วมมือกับ อปท. (อบต. เทศบาล) มากขึ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีสิ่งที่สภาองค์กรชุมชนตำบลยังดำเนินการไม่สำเร็จที่สำคัญ เช่น

- 1) การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลยังไม่เข้มข้น ทั้งการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ทำให้ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และใช้บทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งสมาชิกซึ่งได้แก่กลุ่ม องค์กรชุมชน ยังไม่เข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน
- 2) ขาดการจัดระบบการบริหารจัดการงานพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชนตำบล เช่น การประชุมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การประสานงาน การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ การจัดระบบข้อมูล การจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การจัดทำตัวชี้วัดงานพัฒนาและความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนตำบล
- 3) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีพัฒนายังขาดความต่อเนื่อง หลากหลาย เป้าหมายของการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นคือการบูรณาการแผนงานชุมชนกับแผนของหน่วยงานท้องถิ่น หรือการได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติ บางพื้นที่ยังไม่สามารถประสานงานได้ เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในการจัดทำแผนและการยอมรับจากหน่วยงาน ภาคี

ตารางที่ 5 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและข้อจำกัดการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด/ไม่สำเร็จ
1. ด้านคณะกรรมการ	
- แกนนำมีจิตอาสา เข้มแข็ง มีความกล้าหาญเชิงจริยธรรมมีความขยันอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความชัดเจนต่อแนวปฏิบัติเป็นต้น ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนประสบความสำเร็จ - กรรมการเข้าใจบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับและเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกระบวนการดำเนินงานของสภาฯ - มีคนทำงานหลากหลายเพศ/วัย มีแกนนำครอบคลุมทุกองค์กร/หมู่บ้าน/ตำบล - มีการสร้างและการพัฒนาแกนนำรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้การทำงานอย่างต่อเนื่อง	- ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานตามบทบาทภารกิจได้อย่างเหมาะสม - ขาดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอน กระบวนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน - การจัดโครงสร้าง แบ่งบทบาทภารกิจในการทำงานยังขาดความชัดเจน - ขาดทักษะในการดำเนินงาน เช่น การประสานงาน การจัดเวทีเพื่อสร้างการเรียนรู้และการรับฟังความคิดเห็น - แกนนำของสภาองค์กรชุมชนมีหลายบทบาท ทำให้การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนเป็นไปอย่างล่าช้า
2. ด้านสมาชิก	
- เข้าใจ ยอมรับ เชื่อมั่น ให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน - มองเห็นความสำคัญ ประโยชน์ ของสภาองค์กรชุมชน	- คน/กลุ่ม/องค์กรส่วนใหญ่ ยังไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ และยังไม่ให้ความร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนเท่าที่ควร - การหนุนเสริมกลุ่ม/องค์กรชุมชน และการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชน ยังขาดความต่อเนื่อง - กลุ่ม/องค์กรชุมชน ที่เข้าร่วมในสภาองค์กรชุมชน ยังไม่ครอบคลุมทั่วทั้งหมู่บ้าน/ตำบล - ขาดการสื่อสารให้สมาชิกเข้าใจในหลักการ อุดมการณ์ของสภาองค์กรชุมชน
3. ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชนตำบล	
- เป็นกลไกกลาง/องค์กรสาธารณะ - มีผลงานที่เป็นรูปธรรม - มีเวทีการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างพื้นฐานวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการประชุม/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง - มีการจัดระบบข้อมูล (องค์กรชุมชน งานพัฒนาต่างๆ) - มีการจัดทำแผน ที่มาจากข้อมูล ปัญหา/ความต้องการ ปฏิบัติได้จริง - มีการสื่อสารที่ดี โดยชุมชนต้องสร้างรูปแบบการ	- มีการทำงาน/การจัดการไม่เป็นระบบ - ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้อย่างเท่าทัน/เท่าเทียม/เข้มข้น - ขาดการนำข้อมูลมาใช้ในการทำงาน - ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ต่อเนื่อง - ขาดระบบการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ชัดเจน - มีการแทรกแซงจากการเมืองท้องถิ่น - ขาดแผนปฏิบัติการในการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ทำให้ไม่สามารถกำหนดจุดร่วมในการทำงานที่ตรงกันได้ อาจเนื่องมาจากยังขาดความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ จึงทำให้พลังการขับเคลื่อนมีน้อย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด/ไม่สำเร็จ
สื่อสารที่ดี ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน - มีระบบการติดตาม/ประเมินผล - การจัดทำตัวชี้วัดความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน - มีระบบ/ศูนย์การประสานงาน	- งบประมาณอุดหนุนการดำเนินกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนมีไม่เพียงพอกับปริมาณของกิจกรรมที่สภาองค์กรชุมชนขับเคลื่อนอยู่
4. ด้านรูปธรรมการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	
- มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นได้ในบางพื้นที่ - กิจกรรมสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการของคนในตำบล เช่น สวัสดิการชุมชน พัฒนาอาชีพ แก้ไขปัญหาหนี้สิน การจัดการภัยพิบัติ การแก้ไขปัญหาที่ดินที่ทำกิน	- มีรูปธรรมของการจัดประชุมหารือเพียงอย่างเดียวไม่เกิดรูปธรรมการพัฒนาด้านอื่นๆ - การทำกิจกรรมของสภาองค์กรชุมชนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาหลักของกลุ่ม องค์กรชุมชนได้ - การขยายจำนวนสมาชิกทำได้ล่าช้าเนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเป้าหมาย เจตนารมณ์ของการตั้งสภาองค์กรชุมชน
5. ด้านการประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีพัฒนาท้องถิ่น	
- เกิดความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีพัฒนา หน่วยงานต่างๆยอมรับและเข้าใจการทำงานของสภาองค์กรชุมชน - พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน, ส่วนราชการในพื้นที่, หน่วยงานด้านท้องถิ่น หรือผู้ดูแลประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือในการรวมคน รวมประเด็น รวมโอกาส รวมพูดคุย จนนำไปสู่แนวทางที่สามารถปฏิบัติการร่วมกันได้	- เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกจากการเมืองท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการไม่ยอมรับการทำงานของสภาองค์กรชุมชน - ช่วงระยะเวลาในการประสานงานของสภาองค์กรชุมชนเพื่อการบูรณาการแผนงาน งบประมาณ ไม่ตรงกัน บางครั้งหน่วยงานมีการทำแผนงานเรียบร้อยแล้ว - ขาดรายละเอียดของแผนชุมชนและโครงการที่ต้องการขอรับการสนับสนุน - ขาดการบูรณาการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะระบบราชการ (ส่วนภูมิภาค) และระบบการเมือง (ท้องถิ่น) รวมถึงยังมีข้อติดขัดเกี่ยวกับกฎระเบียบ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติหลายเรื่อง ทำให้ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน

ในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการดำเนินงานและการพัฒนาคุณภาพของขบวนสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด พบว่าสิ่งที่ขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัดทำสำเร็จ คือ การทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโดยการจัดทำแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยการเชื่อมโยงคน และข้อมูลจากสภาองค์กรชุมชนตำบลเกิดการวิเคราะห์ ข้อมูล ซึ่งเป็นการจัดทำแผนอย่างเป็นระบบ และใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมประสานการทำงานกับเครือข่ายองค์กรชุมชน กับหน่วยงานภาคีพัฒนาต่างๆในจังหวัด และทำให้ภาคประชาชนสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีพัฒนาภาคต่าง ได้กว้างขวางขึ้น ทำให้การขับเคลื่อนงานพัฒนาโดยชุมชนเป็นที่ยอมรับและหน่วยงานเข้าใจการทำงานของชุมชนมากขึ้น ในบางจังหวัดสามารถร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะได้

นอกจากนี้ ขบวนการสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดบงจังหวัด ยังสามารถเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการจัดตั้งขยายผล และการพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชน ส่วนสิ่งที่ขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดยังทำไม่สำเร็จ เช่น

- 1) การขยายการจัดตั้งสภายังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย อาจเนื่องมาจากแกนนำขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดยังขาดเทคนิค ทักษะ ในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจเรื่องเจตนารมณ์ และบทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชน รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณในการส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน
- 2) การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน การดำเนินงานของขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดยังขาดระบบการติดตาม สนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้วอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากแกนนำขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมีภารกิจหลายด้าน ทำให้การขับเคลื่อนล่าช้า การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนยังไม่เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะ ส่งผลให้สภาองค์กรชุมชนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน รวมถึงขาดทักษะ กระบวนการเรียนรู้ ในการวิเคราะห์ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ
- 3) การประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีพัฒนาในจังหวัด สภาองค์กรชุมชนจังหวัดยังมีข้อจำกัดในด้านการยกระดับปัญหาของบางตำบลให้เป็นข้อเสนอสาธารณะได้ รวมถึงการเชื่อมประสานแผนกับท้องถิ่น ยังทำได้ไม่มากเท่าที่ควร

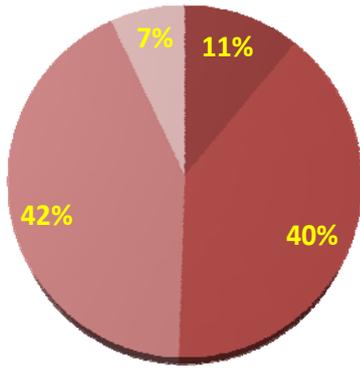
ตารางที่ 6 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของขบวนการสภาองค์กรชุมชนจังหวัด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด/ไม่สำเร็จ
1. การส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน	
- มีแกนนำที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเจตนารมณ์ของสภาองค์กรชุมชน - มีการจัดทำแผนการขยายการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนที่ชัดเจน ที่มาจากข้อมูล ปัญหา/ความต้องการ ปฏิบัติได้จริง - มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชนอย่างทั่วถึง	- แกนนำมีภารกิจหลายด้านทำให้การขับเคลื่อนล่าช้า อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาวิทยากรแกนนำในเรื่องการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนได้ - ขาดการกำหนดหลักสูตร กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพของสภาองค์กรชุมชนโดยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง - คณะทำงาน/แกนนำยังขาดเทคนิค ทักษะ ในการสื่อสาร ทำให้ไม่สามารถอธิบายการปัญหา ภารกิจที่สภาองค์กรชุมชนได้มีการดำเนินการต่อกลุ่ม/องค์กรชุมชน หน่วยงาน/ภาคีได้
2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชนตำบล	
- มีการประชุม/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง - มีการจัดระบบข้อมูลในจังหวัด (องค์กรชุมชน งานพัฒนาต่างๆ) - มีการจัดทำแผนที่มาจากข้อมูล ปัญหา/ความต้องการ ปฏิบัติได้จริง	- แกนนำที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนงาน ขาดทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ - ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้อย่างเท่าทัน/เท่าเทียม/เข้มข้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด/ไม่สำเร็จ
- มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย - มีระบบงบประมาณสนับสนุนการทำงานตามแผนงาน / โครงการ	- ขาดระบบการติดตามหนุนเสริมสภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้วอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง - การประชาสัมพันธ์ผลงานของสภาองค์กรชุมชนยังไม่เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะ - ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนที่ชัดเจน
3. การประสานเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภาคีพัฒนาในจังหวัด	
- มีแกนนำที่ได้รับการยอมรับและสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภาคีพัฒนา - มีแผนชุมชนหรือประเด็นสาธารณะที่สามารถบูรณาการกับหน่วยงานภาคีพัฒนาได้ - หน่วยงานรับรู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญ ของสภาองค์กรชุมชน - มีการจัดเวทีเพื่อนำเสนออุปสรรคการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชนและมีการเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีพัฒนาเข้าร่วม	- ยังไม่สามารถการบูรณาการแผนงานจากสภาองค์กรชุมชนตำบลสู่สภาองค์กรชุมชนจังหวัดเนื่องจากช่วงเวลาของการทำแผนงานไม่ตรงกัน จึงไม่สามารถนำข้อเสนอภาคประชาชนเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัดได้ - ไม่สามารถการยกระดับประเด็นปัญหาของบางตำบลให้เป็นข้อเสนอสาธารณะได้ (ทำได้เพียงบางส่วน) - ขาดระบบการรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

4.6. ข้อเสนอแนะต่อทิศทาง แนวทางการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน

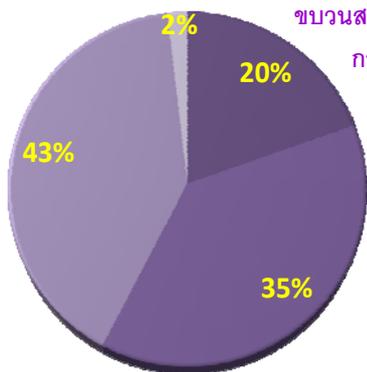
สำหรับทิศทางของสภาองค์กรชุมชน จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นว่าสภาองค์กรชุมชนตำบล จะสามารถส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง จัดการตนเองได้ และมีบทบาทในการสร้างระบบประชาธิปไตย/ธรรมาภิบาลตามเจตนารมณ์ของสภาองค์กรชุมชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 42 เห็นว่ามีความเป็นไปได้ แต่สภาองค์กรชุมชนจะต้องปรับแนวทางในการดำเนินงาน โดยต้องการประสานงาน และทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคีท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงาน/ภาคีมากขึ้น รองลงมาร้อยละ 40 คือ เห็นว่าสภาองค์กรชุมชน ต้องปรับบทบาทและมีการทำงานให้จริงจังมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อมั่นต่อขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด โดยร้อยละ 43 เห็นว่ามีความเป็นไปได้ แต่ขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ต้องปรับบทบาทและทำงานจริงจังมากขึ้น รองลงมาคือร้อยละ 35 เห็นว่าขบวนสภาองค์กรชุมชนต้องประสานการทำงานร่วมกับเครือข่าย ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงาน/ภาคีมากขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าความเห็นว่าสภาองค์กรชุมชน จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดการตนเองได้ และมีบทบาทในการสร้างระบบประชาธิปไตย/ธรรมาภิบาลตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. มีความเป็นไปได้ยาก/มีโอกาสน้อยมากของขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด คือร้อยละ 20 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าสภาองค์กรชุมชนตำบล คือร้อยละ 11

แหล่งที่มา : แบบประเมินความพึงพอใจระดับตำบลจำนวน 35,171 คน

สภาฯ จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดการตนเองได้ มีบทบาทในการสร้างระบบประชาธิปไตย/ธรรมาภิบาล ตามเจตนารมณ์ของ พรบ.

- เป็นไปได้น้อย/มีโอกาสน้อยมาก
- เป็นไปได้น้อยแต่สภาต้องปรับบทบาทและทำงานจริงจังมากขึ้น
- เป็นไปได้น้อยแต่สภาต้องประสานการทำงานร่วมกับเครือข่าย ท้องถิ่น ที่อยู่ที่หน่วยงาน/ภาคีมากขึ้น
- อื่นๆ

แหล่งที่มา : แบบประเมินความพึงพอใจระดับจังหวัดจำนวน 2,875 คน

ขบวนสภาฯ/ที่ประชุมจังหวัดจะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดการตนเองได้ มีบทบาทในการสร้างระบบประชาธิปไตย/ธรรมาภิบาล ตามเจตนารมณ์ของ พรบ.

- เป็นไปได้น้อย/มีโอกาสน้อยมาก
- เป็นไปได้น้อยแต่สภาต้องปรับบทบาทและทำงานจริงจังมากขึ้น
- เป็นไปได้น้อยแต่สภาต้องประสานการทำงานร่วมกับเครือข่าย ท้องถิ่น ที่อยู่ที่หน่วยงาน/ภาคีมากขึ้น
- อื่นๆ

สำหรับข้อเสนอต่อแนวทางการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน จากการกระบวนการทบทวนตนเอง ส่วนใหญ่มีข้อเสนอว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลและขบวนสภาองค์กรชุมชนจังหวัด ควรให้ความสำคัญกับการขยายการดำเนินงานและพัฒนาความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนให้ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจากฐานราก จัดระบบการบริหารจัดการงานพัฒนาขึ้นพื้นฐานของสภาองค์กรชุมชนในทุกระดับให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง จริงจัง สร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนให้กว้างขวาง ทั่วถึงมากขึ้น จัดทำระบบข้อมูล รวมถึงส่งเสริมการจัดทำผังหมู่บ้าน/ตำบล/แผนชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานกับหน่วยงาน/ภาคีพัฒนา และผลักดันสู่ข้อบัญญัติท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในเจตนารมณ์ บทบาท และหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนให้เป็นไปอย่างแพร่หลาย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในทุกระดับ นอกจากนี้ ยังเสนอว่าควรให้ความสำคัญกับการหนุนเสริมพื้นที่รูปธรรมที่เกิดจากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนให้ชัดเจน ตลอดจนส่งเสริมประชาธิปไตยชุมชน ผ่านกระบวนการขับเคลื่อนและดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในทุกระดับ

การดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังดังกล่าว ได้มีข้อเสนอจากผู้เข้าร่วมในกระบวนการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชน ต่อบทบาทของหน่วยงาน/ภาคีเพื่อหนุนเสริมการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างดียิ่งขึ้น โดยเสนอให้หน่วยงาน/ภาคีช่วยในการหนุนเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่แกนนำ/คนทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ช่วยในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สาธารณชน

ได้รับรู้และเข้าใจสภาองค์กรชุมชน ช่วยในการประสานหน่วยงานส่วนกลางและจังหวัด รวมถึงช่วยประสานทางนโยบายเพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับพื้นที่ บูรณาการแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ผ่านเวทีการศึกษาหารือของสภาองค์กรชุมชนกับแผนงานและงบประมาณของหน่วยงาน/ภาคีพัฒนาทั้งในระดับตำบลและจังหวัด ปรับเปลี่ยนบทบาท ระบบ และวิธีการทำงานเพื่อหนุนเสริมการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนให้มากขึ้น รวมถึงช่วยสนับสนุนงบประมาณ/สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน เช่น สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน บุคลากร ฯลฯ

ข้อเสนอดังกล่าวค่อนข้างมีความสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงาน/ภาคี เกี่ยวกับบทบาทที่ ต้องการจะหนุนเสริมสภาองค์กรชุมชน โดยต้องการจะช่วยในเรื่องการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์งานของสภาองค์กรชุมชน ผ่านทางช่องทางต่างๆของหน่วยงานที่มีอยู่ เช่น สถานีวิทยุ เว็บไซต์ การประชุม เอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ให้ความสำคัญ เอาใจใส่ และติดตามการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนมากขึ้น ทั้งการเข้าร่วมในการประชุมสภาองค์กรชุมชน การเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ที่สภาองค์กรชุมชนดำเนินการ เข้าร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ฯลฯ ตลอดจนช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน เช่น เรื่องอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ความรู้ ฯลฯ

ในส่วน of ข้อเสนอต่อ พอช. เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้ง และดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น มีข้อเสนอว่า พอช. ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาวิทยากร/แกนนำที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชน เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชน
2. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาองค์กรชุมชนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับพื้นที่และนโยบาย
3. ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนายกระดับความรู้การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน
4. ส่งเสริมกระบวนการติดตาม ทบทวนการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง
5. จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสภาองค์กรชุมชนในทุกระดับ
6. สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับสภาองค์กรชุมชน
7. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการหนุนเสริมสภาองค์กรชุมชน รวมถึงส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ลงไปศึกษาเรียนรู้งานสภาองค์กรชุมชนระดับพื้นที่

บทเรียนที่ได้จากกระบวนการทบทวนตนเองของสภาองค์กรชุมชนในครั้งนี้ นับเป็นโอกาสสำคัญที่สภาองค์กรชุมชน กลุ่ม/องค์กรชุมชน/คนในชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน/ภาคี ซึ่งเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการทบทวนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในทุกระดับร่วมกัน นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียนสำคัญจากการดำเนินงาน ได้เห็นถึงผล/การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชน ตลอดจนได้รับทราบถึงความสำเร็จและข้อติดขัดในการทำงานที่ผ่านมา ก่อนที่จะนำไปกำหนดทิศทางในการพัฒนา หนุนเสริมการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนให้เป็นไปอย่างสอดคล้องต่อไป

.....